

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 31. СЕПТЕМБРА 1892.

ГОД. XVII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 21.

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГЛАВНА СКУПШТИНА

„ДРУШТВА ЗА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ“ У НОВОМЕ САДУ 18. (30.) ЈУЛА 1892.

ИЗВЕШТАЈ УПРАВНОГА ОДБОРА О СВОМЕ ГОДИШЊЕМ РАДУ.

(Свршетак.)

Управни одбор налази за своју пријатну дужност предложити главној скупштини, да се подначеонику А. Хадићу изјави захвалност на труду му и појртвовању око вршења тешке управитељске дужности.

После тако удејшне привремене управе позоришне до сталног избора управитеља повео је управни одбор преговоре ради управе са Милошем Цветићем, редитељем кр. срп. нар. позоришта у Београду.

Исти је изјавио, да ће се драговољно прими управе позоришне, чим удеји ствар у по-гледу свога пензионовања. У погледу приглашења Милоша Цветића за управитеља и његових захтева и услова подноси се скупштини засебан извештај и предлог.

Према одлуци скупштинској изабран је ове године капелник или коровођа за српску народну позоришну дружину. Изабран је Хуго Дубек, изучени музичар и српски композитор, са годишњом платом од 600 фор., са уделом у корисницима и путним трошком. Изабрани капелник наступио је већ своје дужности обучавањем позоришне дружине у концертном, бинском и црквеном певању и појању.

Познато је славној скупштини из лајског извештаја, да је коначно одбијена и од славног магистрата и високог министарства молба овога друштва, да позоришна зграда може постојати још десет година дана после истеклог уговора. После тога поднео је управни одбор ововарашком магистрату представку, да допусти, да позоришна зграда може на непозвесно

време све дотле постојати, док се не сазида ново позориште или друга каква згодна зграда за позоришне представе, а друштво је ово готово извршити на згради све препнаке, које се захтевале буду. И та је представка одбијена из разлога, што је рок уговору за постојање позоришне зграде истекао 31. децембра 1891., те је магистрат наредио, да се зграда српског народног позоришта мора у року од 30 дана порушити.

С тешким срцем морао се управни одбор покорити тој наредби, те приступити послу око рушења. Расписана је била лицитација ради рушења зграде и продаје материјала од исте. После одржане лицитације прихваћена је понуда Лазе Дунђерског од 2500 фор. за откуп материјала и за рушење позоришне зграде. Покретне ствари, које су се налазиле у позоришној згради, продане су такођер путем јавне дражбе, те је за њих добијено у свему 250 ф. 90 н. Клупе позоришне, декорације, машинерија, тако звани „Schnürböden“ и остали прибор са позоришће није продан, него је смештен у магазин на чување. Неке од тих ствари продаје се такођер у згодно време.

Пошто је друштво ово изгубило тако дворану своју за представе позоришне, размишљају је управни одбор, како би се тај губитак могао накнадити. Тој невољи доскочно је овдашњи родољуб, велепоседник Лазар Дунђерски, обећавши, да ће у дворишту своје куће у гостионици код „царице Јелисавете“ саградити ново позориште. Управни одбор примпо је с радошћу

и изразом захвалности ту родољубиву одлуку Лазара Дунђерског. Припремни послови око радње тога новог позоришта већ су отпочети, те се можемо надати, да ће Нови Сад опет добити зграду за позоришне представе.

По наредби лајске скупштине друштвене брисана су из рачунских књига, као ненаплатива потраживала од тринаесторице дужника из Земуна, који су дуговали фонду позоришном прилоге за чланство у износу од 577 фор. 60 новч. заједно са вишегодишњом каматом на то.

Од прошле скупштине до сада исплаћени су овоме друштву многи завештани капитали, који су лепу камату доносили. Пошто је од неког времена јако спала камата на капитале, то су вратили позоришту завештане капитале: 1. Бивши велико-кикиндски дистрикт завештани од 5000 фор.; — 2. Варошка општина у Сомбору 2251 фор. 20 новч. — и 3. Варошка општина у Новом Саду 1000 фор.

Сви ови исплаћени завештани, а тако исто и други враћени зајмови, уложенi су на приплод у овдашње новчане заводе, те сада носе много мањи приход него пре.

Више пута је славној скупштини јављено, да ће се морати продати виноград у Ђороку, који је од пок. добротвора Гавре Јанковића из Арада завештан овоме друштву и који ужива нећак завештачев г. Ђорђе Лукић у Араду. Виноград је био филоксером сасвим опустошен, те је ове године продан у споразуму са г. Ђ. Лукићем на јавној дражби. Виноград тај купио је Јосиф Домањи из Арада за 2820 фор. Од куповнине исплатиће се 1000 фор., што је укњижено у корист арадске српске црквене општине на кући пок. Гавре Јанковића, која је завештана позоришту и коју такођер ужива доживотно г. Ђ. Лукић. Остatak од куповнине проданог винограда у износу од 1820 фор. припадаје овоме друштву, пошто се г. Ђорђе Лукић велико-дужно одрекао свога права на доживотно уживање прихода од те свете у корист позоришту. Управни одбор изјавио је признање и захвалност г. Ђорђу Лукићу на предусретљивости и родољубивој готовости, којом је ствар продаје винограда повољно изведена, и што је овоме друштву уступило своје право ужитка на поменуту куповницу.

Закладна земља у износу 21 ланац, коју су

завештали овоме друштву пок. добротвори Ђена Брановачки и жена му Ида рођ. Вујићева, донала је ове године леп приход, т. ј. 32 ф. 50 н. по ланцу. Повереник друштвену у Сенти г. др. Малешевић издао је ту земљу сад по још повољнијој ценi под закуп. За идућу годину доносиће та земља 38 ф. 50 н. по ланцу, а тако повољну цену није ово друштво још никад досад добило.

12. (24.) априла о. г. славио је Јован Ђорђевић, професор велике школе у Београду, 50-годишњицу књижевнога и 30-годишњицу позоришног рада свога, па како Јован Ђорђевић имаје великих заслуга за српско народно позориште, јер је био више година управитељ позоришта и пошто се он сматра управо творцем наше позоришта, — то је под вођењем подначеоника друштвеног А. Хаџића изаслана дејпутација, која је од стране овога друштва поиздравила велезаслужног јубилара.

Крајем године 1891. позносп ставе фонда друштвеног 34.772 фор. 14 новч. те се показује прираштај од 1962 ф. 11 н. а вр. Пензиони глумачки фонд позносп 791 фор. 68 новч.

Српска народна позоришна дружина обишла је од 12. јуна 1891. до 21. маја 1892. ова места: Руму, Вуковар, Осек, Нови Сад, Сентомаш, Сомбор и Суботицу. За тим је била у Ст. Бечеју — а сада се налази у Турском Бечеју.

Приход од позоришних представа у тих 7 места позносп је 23.812 ф. 45. н., а расход 23.110 ф. 18 н. Према томе позносп сувешак 702 фор. 27 новч. — Ма што је ове године имала позоришна дружина ферје од месец дана, шак је приход био повољан, тако, да је скоро у свима местима постигнут сувешак, те је месним одборима позоришним изражена јавна и писмена захвалност на труду и заузимању.

Преговори, који су вођени са властелинством комлошким у погледу откупа позоришне гардеробе и осталог позоришног прибора из оставине пок. Јована Наке В. С. Миклушиког, — нису за сад уродили плодом; но пошто се наша позоришна гардероба налази у оскудном и доста лошем стању, то је управни одбор решио, да се гардероба попуни и обнови, у колико друштвена средства допуштају. Почетак је учређен са набављањем српског народног историјског одела.

Давана је дозвола неким дилетантским позоришним дружинама ради представљања неких комада позоришних.

И ове године издавани су неким писцима 5% тантијеме, које им припадају од прихода њихових приказаних оригиналних комада.

Друштвена благајна сконтрована је више пута и нађена је у реду.

Осим наведених предмета претресао је и расправио је управни одбор још многе друге ствари, које се тичу овога друштва.

Завршујући овај извештај, молимо славну скупштину, да га изволи узети на знање.

Л И С Т И Ј И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Извештај месног одбора за срп. нар. позориште за време бављења позоришне дружине у Турском Бечеју од 22. јуна до 21. јула 1892.)

Примање:

Од претплате на 12 представа	831.60
„Задужбина цара Лазара“ у претплати	82.60
„Протекција“ у претплати	23.40
„Риђокоса“ у претплати	46.10
„Милош Обилић“ ван претплате	209.04
„Сеоска лола“ у претплати	76.52
„Неће варошанку“ у претплати	24.10
„Краљ Лир“ у претплати	33.50
„Краљевић Марко и Арапин“ ван претплате	120.—
„Радничка побуна“ у претплати	28.70
„Диран и Диран“ у претплати	34.20
„Бурађ Бранковић“ ван претплате	91.75
„Доктор Робин“ и „З жене у један мах“ у претплати	27.—
„Александра“ у претплати	21.30
„Саћурица и шубара“ у претплати	43.10
„Дон Цезар од Базана“ у претплати	33.80
„Немања“ ван претплате	174.70
„Пут око земље“ корисница	197.30
За непотрошени петролеум	—77
Цело примање 2099.48	

Издавање:

Путни трошак и дневнице од Старог до Турског Бечеја	129.48
Разни трошкови по гласу рачуна г. Степића	60.91
Поштански и телеграфски трошкови	7.04
Рачун ситних трош. месног благајника	7.52
За грађење арене	140.—
Рачун Ст. Миловановића за осветљење и пр. шпецераја	15.88
„Паје Поповића за осветљење и пр. шпецераја	18.58
„Лајоша Леви штампару за платке и порто	49.10

Рачун Фрање Козловића	7.53
Фрање Козловића	4.63
„ Фрање Козловића за гардероберку	17.—
„ Фрање Козловића за помоћ свога	3.—
„ Ст. Шикаревића за разна платна	1.96
Кр. порезном звању у В. Бечкереку за штемпл-паушал и порто	5.05
Друштвена корисница	197.30
Плата позоришној дружини за 30 дана по фор. 46.77 нов.	1403.10
Чист сувишак	31.40
Цело издавање 2099.48	

У Турском Бечеју, 21. јула (2. август) 1892.
Миша Ранковић, с. р. Стеван Ранковић, с. р.
благајник председник месног позор. одбора.

Овај смо рачун прегледали, са прилозима успоредили и у свему га у реду нашли.

У Турском Бечеју, 27. јула (8. август) 1892.
Ст. Д. Шикаревић, с. р. Д. Петровић, с. р.
благајник первовођа.
Милош Рајковић, с. р. А. Подгорчук, с. р.
Младен Боберић, с. р. Др. Богдан Давидовић, с. р.
Н. К. Максимовић, с. р. Светолик Радивојевић, с. р.
Аца Арадски, с. р.
чланови одбора.

П О З О Р И Џ Т Е.

(Емилија Хржићева) „Илустроване липиске новине“ доносе слику Емилије Хржићеве, певачице, и мужа јој принца Хенрика Хесенског. Под slikама стоји натпис: „Принц Хенрик Хесенски и жена му Емилија Милена Хржића“. Из биографије те врле глумице-певачице доносимо ово: Емилија Хржићева родила се 6. маја 1868. у Карловцу, од оца Симе Хржића, сада већника кр. банског стола у Загребу, и жене му Ане, рођене Грахекове. Мала Милка показала је већ у малој малоћи својој велики талент за музiku и певање, те пошто је изучила

вишу девојачку школу у Загребу, прешла је у „народни земаљски гласбени завод“, где је од Зајца учила певати. Кад је себи набавила нешто знања, родитељи послаше је у Беч, где је у тамошњој конзерваторији наставила науке. Учитељи су јој били Генсбахер и Рес, који су јој прорицали лепу будућност. Мала Хржићева први пут се истакла у приватном позоришту грофа Николе Естерхазије у Тата-То-Вароши, где се упознала и са књегињом Павлином Метерниховицом. Већ свршетком г. 1888. била је примљена за члана позоришта у Манхатму, где се тако допала, да је почетком 1890. била ангажована у дворском позоришту у Дармштату. Ту је од г. 1890 до 1892 била омиљени члан опере, те се особито истакла као „Маргарета“, „Миљона“, „Елза“, „Сиглинда“ и „Сантута“. Још лане учила је код Павлине Вијардо-Гарчијеве у Паризу неке партије, али јој више није било суђено, да их изнесе пред свет. Упознавши се овог пролећа с принцем Хенриком Хесенским, заручила се с њиме у августу, а венчала се 20. септембра о. г. у Дармштату. Принц Хенрик Хесенски рођен је 28. новембра 1838 и стриц је сада њемачким великом војводом хесенском. Он је био у рату г. 1866 и 1870 и 1871. те је постао ћенералом коњаништва.

Емилија Хржићева млада је, лепа је, и даровита женска. Још овог пролећа задивила је при „цветном корзу“ у Бечу својом лепотом сав свет. Данас је она по свом мужу рођака немачког и руског цара, те енглеске краљице, а да о мањима и не говоримо.

Принц Хенрик Хесенски био је ожењен у првом браку Каролином Витиховом, играчицом у балету, која је после постала бароницом Нидом. Она је умрла пре неколико година, и оставила је за собом сина, коме је сад тринаест година и који носи наслов грофа Ниде.

КЊИЖЕВНОСТ.

(Награде за драме). Талијанска влада расписала је била три награде за драмска дела, и то једну од 10.000, другу од 4000, а трећу од 1500 лира. Силне су драме стигле биле на те награде, ал' прва награда није досуђена ни једној. Другу награду добио је Антоније Траверзи за драму „Розено“, а трећу награду Марко Прага за комедију „Алилуја“.

СИТИЦЕ.

(Занимање и дужина века.) На лондонском хигијенском конгресу, који је пре негде закључен, изнео је д-р Огл неке податке о одношају између занимања и дужине века. Једно од најобичнијих тврђења социјалистичке демократије у томе је, да је прости радник, човек, који се у свету мора највише да пати. Како д-р Огл вели, то не стоји. Он казује, на основу статистичких података,

да телесни рад, па и најтеžji и најдужji, ни издалека не мори толико човечје тело, колико велики душевни рад. Сувише др. Огл вели, да телесни рад, па ма се с њим терало и до крајњих граница, сам по себи није убитачан по здравље, предпостављајући, да се не врши у поквареном ваздуху, или у посве неповољним приликама. Прашина је у опште највећи непријатељ раднику, али прах од угљена као да је изузетак тога правила, јер статистички податци из енглеских угљених рудника показују, да рад у њих није шкодљивији по здравље од радње у пољу, која се сматра као идеал у здравственом погледу.

Др. Огл казује, да нико не ради тежи посао и дужи, него ли рибари, који лове на пучини морској, но како они немају да се боре са највећим душманом здравља, са прашином, то ови рибари мање умиру, него ли радници, који раде у прашини у затвореним просторима. Он вели, да су главни узроци болестима и смртности међу радницима: прашина, покварен ваздух, отровне супстанције, уз рђаво владање, пијанство итд. Али он каже, да далеко већма убија многи душевни рад, тако, да у сталежима, који се њиме занимају, здравље злочи да иштети, и да у њих живчане и душевне болести, самоубиство десет пута већа опустошавања чине, него ли што то бива код простија радника. Другим речима, ако је да се говори о претераном раду данас, то се тиче виших сталежа, а никако масе народне, ако ова и јесте вољна, да се сваком приликом тужи, како се љуто труди и мучи.

(Први утисак највише вреди.)

Муж. Шта радиш сад, жено?

Жена. Ништа, чекам девојку што ће доћи, да је погодим, пак ћу после спремити и обући се.

Муж. Дед', најпре се зглadi и дотерај, да дочекаш лепо ту девојку. Знаш како први утисак највише вреди!

(Досетљив уредник.) Дође у уредништво неких америчких новина човек, па рекне доста љутито уреднику: „Господине, ваш је лист изнео пресну лажу!“ — „Не може бити, господине! А какву?“ — „Ви сте рекли у јучерашњем броју вашега листа, да је господину Фернанду био претрес у суду?“ — „Јесам, господине!“ — „Рекли сте, да је он осуђен?“ — „Јесам, господине, и то је истина!“ — „Па сте рекли, да је и обешен?“ — „Да, боме, јер је и то истина!“ — „Ама то није истина, господине! Ја сам главом тај Фернандо.“ — „Не може бити!“ — „Јесте, господине, ја сам тај Фернандо, и молим вас лепо да поречете оно, што сте написали у јучерашњем листу.“ — „Не могу, господине!“ — „Шта не можете?“ — „Никако!“ — „А ја ћу се жалити суду.“ — „Жалите се, али ја не ћу порећи никад оно, што је већ изшло у мом листу. Једино вам могу то учinitи, да метнем у сутрашњи број исправку: да се у же откинуло, па сте остали живи.“

Издаје управа српског народног позоришта.